

Juozas Matulis

Lietuvos mokslininkas fizikas, chemikas, visuomenės veikėjas, ilgametis LMA prezidentas. Gimė 1899-03-19 Tatkonių kaime, Rokiškio apskr. Mirė 1993-06-25 Vilniuje, palaidotas Antakalnio kapinėse.

1912 m. baigė Juodpėnų pradžios mokyklą, 1914–1917 m. mokėsi Liepojos gimnazijoje. 1920 m. buvo Kauno pašto, telegrafo ir telefonų stoties telegrafo-telefono linijų prižiūrėtojas. 1920–1923 m. tarnavo Lietuvos kariuomenės elektrotechnikos batalione. 1923 m. – Pašto, telegrafo ir telefonų valdybos Organizacijos skyriaus vedėjo padėjėjas, 1923–1928 m. – Medžiagos skyriaus vedėjas.

1929 m. baigė Lietuvos universitetą (nuo 1930 m. Vytauto Didžiojo universitetas). Dar studijuodamas pradėjo dirbti Medicinos fakulteto fiziologijos ir fiziologinės chemijos katedros vyresniuoju laborantu, 1930 m. tapo vyriausiuoju asistentu. 1930–1936 m. dėstė VDU. 1931–1933 m. tobulinosi Leipcigo universitete. 1936–1940 m. – VDU Fizinės chemijos ir elektrochemijos katedros vedėjas. 1940–1941 m. – Vilniaus universiteto Matematikos ir gamtos fakulteto dekanas, 1940–1958 m. – Fizinės chemijos katedros vedėjas, profesorius (1940). 1956–1976 m. – Chemijos ir cheminės technologijos instituto (nuo 1992 m. Chemijos institutas) direktorius.

1941 m. įkūrus Lietuvoje mokslų akademiją, išrinktas Lietuvos mokslų akademijos tikroju nariu, Gamtos mokslų skyriaus akademiku-sekretoriumi.

1944–1945 m. dirbo Vilniaus universiteto prorektoriumi, kartu vadovavo organizaciniam komitetui Mokslų akademijos veiklai atkurti (nuo 1945 m.). 1946 m. išrinktas Lietuvos TSR Mokslų akademijos prezidentu (juo buvo iki 1984 m.)

TSRS Mokslų akademijos narys korespondentas (1946). „Žinijos“ draugijos valdybos (1948–1970), Lietuvos taikos gynimo komiteto (1950–1959), Lietuvos mokslų akademijos redakcinės leidybinės tarybos (1952–1985), Respublikinės gamtos ir visuomenės mokslų koordinavimo tarybos (1956–1985) pirmininkas. „Mažosios lietuviškosios tarybinės enciklopedijos“ vyriausiasis redaktorius (1963–1971), leidinio „Lietuvos TSR MA darbai“ redakcinės komisijos pirmininkas (1956–1971).

1956–1986 m. – Lietuvos komunistų partijos centro komiteto narys, 1947–1963 m. – LTSR Aukščiausiosios Tarybos, 1950–1979 m. – TSRS Aukščiausiosios Tarybos deputatas, LTSR Aukščiausiosios Tarybos prezidiumo narys (1951–1963).

Lietuvos elektrochemikų mokyklos kūrėjas. Pirmieji mokslo darbai buvo skirti fotochemijos ir cheminių reakcijų kinetikos klausimams. Svarbiausia mokslinių tyrimų sritis – elektrochemija (metalų elektrocheminis nusodinimas). Tyrė daugelio metalų katodinius procesus, organinių priedų poveikį dangų struktūrai ir savybėms, parengė įvairių metalų elektrocheminių, konversinių dangų ir pasyvinančiųjų plėvelių gavimo technologijas. Ištyrė blizgodarių adsorbciją ir nemetalinių intarpų įtaką dangų savybėms. Sukūrė galvaninių dangų blizgesio susidarymo teoriją, patikslino chromavimo teoriją. Paskelbė daugiau kaip 1000 straipsnių, 100 išradimų autorius. Veikalai: „Fizinės chemijos praktikos darbai“ (1948), „Fizinės chemijos pagrindai“ (2 d., 1995), „Koloidų chemija“ (1947), „Blizgiosios elektrolitinės dangos“ (su kitais, 1969, rusų kalba).

1945 m. – LTSR nusipelnęs mokslo veikėjas, 1965 m. – Socialistinio darbo didvyris. 1975 ir 1982 m. apdovanotas LTSR valstybine premija (abi su kitais), 1984 m. – TSRS MT premija (su kitais).

1993 m. įsteigta LMA vardinė Juozo Matulio premija kas 4 metus skiriama chemijos mokslo srityje dirbantiems mokslininkams. 1999 m. išleistas pašto ženklas (dail. Aušrelė Ratkevičienė). Kupiškio rajono Naivių pradinei mokyklai suteiktas Juozo Matulio vardas.

Parengė

LMA Organizacinio skyriaus vyriausioji specialistė

Valerija Paškauskienė

Naudoti šaltiniai:

LMA archyvas, asmens byla.

Juozas Matulis. Autobiografiniai bruožai. Prisiminimai. D. 1. Vilnius, 1999.

Kimtienė, Danutė Ona. Juozas Matulis. Visuotinė lietuvių enciklopedija.

Nuotrauka iš VLE.